

ΓΝΩΜΗ της Ο.Κ.Ε.

«Κατάρτιση Εθνικής Έκθεσης Στρατηγικής
για την Κοινωνική Προστασία και
την Κοινωνική Ένταξη 2008-2010»
(Κείμενο στο πλαίσιο δημόσιας διαβούλευσης)

Αθήνα, 21 Ιουλίου 2008

Διαδικασία

Στις 13/5/2008, ο **Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας κ. Δημήτρης Κοντός** απέστειλε στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.) αίτημα να διατυπώσει τις απόψεις και τις προτάσεις της σε συγκεκριμένα ζητήματα σχετικά με την Κατάρτιση της Εθνικής Έκθεσης Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2008-2010.

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Ο.Κ.Ε. συνέστησε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τις κυρίες **Ρένα Μπαρδάνη, Ζωή Λαναρά, Σοφία Δροσοπούλου** και τους κ.κ. **Νικόλαο Σκορίνη, Κώστα Γκουτζαμάνη** και **Νικόλαο Λιόλιο**.

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. **Νικόλαος Λιόλιος**. Την

επιστημονική στήριξη στην Επιτροπή Εργασίας παρείχαν οι εμπειρογνώμονες κυρίες **Κατερίνα Δασκαλάκη** και **Βάσια Μότσου**, κ. **Κώστας Δημουλάς** και Δρ. **Γαβριήλ Αμίσης**. Τον επιστημονικό συντονισμό της Επιτροπής είχε από πλευράς Ο.Κ.Ε. η επιστημονική συνεργάτιδα Δρ. **Όλγα Αγγελοπούλου**. Εκ μέρους της Ο.Κ.Ε. στήριξη παρείχε η κα **Δήμητρα Λαμπροπούλου**, οικονομολόγος.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε τέσσερις (4) συνεδριάσεις, ενώ η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίασή της στις 15/7/2008.

Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., στην οποία εισηγήτρια ήταν η κα **Ζωή Λαναρά**, αφού ολοκλήρωσε τη συζήτηση για το θέμα στη συνεδρίαση της **21^{ης} Ιουλίου 2008**, διατύπωσε την υπ' αριθμ. **198** Γνώμη της Ο.Κ.Ε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	7
Κεφάλαιο Α΄: Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο Β΄: Ενιαία ανοιχτή μέθοδος συντονισμού για την κοινωνική προστασία και ένταξη και ευρωπαϊκοί στόχοι	10
1. Η διαδικασία της ενιαίας Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού	10
2. Στόχοι της ενιαίας Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού	11
Κεφάλαιο Γ΄: Γενικές παρατηρήσεις	13
Κεφάλαιο Δ΄: Εθνικοί Στόχοι 2008-2010 για την Κοινωνική Ένταξη – Θέσεις της Ο.Κ.Ε.	15
1. Γενικές παρατηρήσεις	15
2. Βασικές πολιτικές προτεραιότητες της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη	16
3. Κύριες προκλήσεις στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης	17
4. Προτεινόμενες δράσεις και πολιτικές για τη βελτίωση των πολιτικών για την κοινωνική ένταξη	18
Κεφάλαιο Ε΄: Εθνικοί στόχοι 2008-2010 για τις συντάξεις – Θέσεις της Ο.Κ.Ε.	24
1. Γενικές Παρατηρήσεις	24
2. Κύριες προκλήσεις & προτεινόμενες δράσεις και πολιτικές στο πεδίο των συντάξεων	25
Κεφάλαιο ΣΤ΄: Εθνικοί στόχοι για την υγεία και τη μακροχρόνια φροντίδα 2008-2010 – Θέσεις της Ο.Κ.Ε.	29
1. Γενικές Παρατηρήσεις	29
2. Ειδικότερες παρατηρήσεις	30

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στη Γνώμη αυτή διατυπώνονται οι απόψεις της Ο.Κ.Ε. σχετικά με τη δεύτερη Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη που θα υποβάλει η Ελλάδα, όπως και τα λοιπά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο της ενιαίας Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού.

Η Γνώμη της Ο.Κ.Ε. αρθρώνεται με βάση τους εξής τρεις τομείς ή άξονες:

- (α) κοινωνική ένταξη,
- (β) συντάξεις,
- (γ) υγεία και μακροχρόνια φροντίδα.

Η Ο.Κ.Ε. προβαίνει αφ' ενός σε περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στην Ελλάδα αναφορικά με τους ανωτέρω τρεις τομείς και αφ' ετέρου σε διαπιστώσεις, αλλά προβαίνει και σε προτάσεις.

Στον τομέα της *κοινωνικής ένταξης*, η Ο.Κ.Ε. υπογραμμίζει ότι βασικές προτεραιότητες αποτελούν:

- η ενίσχυση της αξιοπρεπούς απασχόλησης,
- η ενδυνάμωση της απασχόλησης για τις γυναίκες, τους νέους, τους μακροχρόνια άνεργους και τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού,
- ο περιορισμός του κινδύνου της φτώχειας,
- η κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία, των μεταναστών και των ατόμων με πολιτισμικές/θρησκευτικές ιδιαιτερότητες.

Αναφορικά με τις *συντάξεις*, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι θα πρέπει να διασφαλισθούν:

- η επάρκεια των συνταξιοδοτικών παροχών, δεδομένου ότι σήμερα υφίσταται ανάγκη για τη βελτίωση της συνταξιοδοτικής προστασίας (κατοχύρωση επαρκούς εισοδήματος από συνταξιοδοτικές παροχές),
- η βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων, μέσω της καταπολέμησης της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής καθώς επίσης μέσω της διασφάλισης της κανονικής εισροής των πάσης φύσεως οφειλών του κράτους προς τους ασφαλιστικούς οργανισμούς (είτε πρόκειται για εισφορές είτε για φόρους),
- ο εκσυγχρονισμός των συνταξιοδοτικών συστημάτων, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες.

Στον τομέα της *υγείας και της μακροχρόνιας φροντίδας*, η Ο.Κ.Ε. τονίζει την ανάγκη αναδιοργάνωσης και ποιοτικής βελτίωσης του Εθνικού Συστήματος Υγείας. Ειδικότερα, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι θα πρέπει να δοθεί έμφαση, αφενός, στην επάρκεια σε υποδομές, προσωπικό και εξοπλισμό ώστε να καλυφθούν προοδευτικά οι ανάγκες του πληθυσμού σε όλο το γεωγραφικό εύρος της χώρας, και αφετέρου, στην ευχέρεια πρόσβασης όλου του πληθυσμού στις υπηρεσίες υγείας ανεξάρτητα από την οικονομική του κατάσταση. Μεταξύ άλλων, βασικοί στόχοι είναι:

- η φυσική, κοινωνική και οικονομική πρόσβαση όλων σε επαρκή υγειονομική και μακροχρόνια περίθαλψη,

- η προώθηση της ποιότητας στην υγειονομική και μακροχρόνια περίθαλψη μέσω διαδικασιών πιστοποίησης και μετρήσιμων δεικτών της ποιότητας που κατευθύνουν ορθολογικότερα την κατανομή των πόρων,
- η εξασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος υγείας στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων για την αναβάθμισή του,

Τέλος, η Ο.Κ.Ε., έχοντας ολοκληρώσει τη διαδικασία διατύπωσης των απόψεων και προτάσεών της στα ανωτέρω ζητήματα σχετικά με την Κατάρτιση της Εθνικής Έκθεσης Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2008-2010, ζητεί να της κοινοποιηθεί η Έκθεση αυτή προς γνωμοδότηση όταν καταρτιστεί από την Πολιτεία και προτού αποσταλεί επισήμως στην Ε.Ε. προκειμένου να υποβάλει τυχόν πρόσθετες παρατηρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πλαίσιο της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού η χώρα μας, όπως και τα λοιπά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καλείται να υποβάλει εντός του Σεπτεμβρίου 2008 την Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη για τη χρονική περίοδο 2008-2010.

Πρόκειται για τη δεύτερη Εθνική Έκθεση που θα υποβάλει η Ελλάδα στο πλαίσιο της ενιαίας Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού για τους τρεις τομείς ή άξονες (α) της κοινωνικής ένταξης, (β) των συντάξεων και (γ) της υγείας και της μακροχρόνιας φροντίδας. Η πρώτη Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη αφορούσε το χρονικό διάστημα 2006-2008, ενώ για την κατάρτισή της η Ο.Κ.Ε. είχε εκπονήσει την υπ' αριθμόν 158 Γνώμη¹.

Ενόψει της υποβολής της Εθνικής Εκθέσεως Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2008-2010, το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας ζήτησε από την Ο.Κ.Ε. να διατυπώσει τις απόψεις και τις προτάσεις της για τα ακόλουθα ζητήματα:

A. Κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα μας στους τομείς της κοινωνικής ένταξης, των συντάξεων και της υγείας και μακροχρόνιας φροντίδας.

B. Εκτίμηση του αντίκτυπου των υφιστάμενων μέτρων, που περιλαμβάνονται στην

προηγούμενη Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2006-2008, στην αντιμετώπιση των παραπάνω προκλήσεων.

Γ. Προτεινόμενες δράσεις και πολιτικές για τη βελτίωση της κοινωνικής προστασίας και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης.

Δ. Το μέρος της προηγούμενης Εθνικής Έκθεσης (2006-2008) που αφορά στην Κοινωνική Ένταξη (μέρος δεύτερο) θέτει 4 βασικές πολιτικές προτεραιότητες (βλ. επόμενο Κεφάλαιο της παρούσας Γνώμης) για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων προκλήσεων και την επίτευξη των κοινών ευρωπαϊκών στόχων. Σχετικώς ζητήθηκε η άποψη της Ο.Κ.Ε. εάν οι προτεραιότητες αυτές θα πρέπει να παραμείνουν ίδιες και στην επόμενη περίοδο (2008-2010) ή υπάρχει ανάγκη αναθεώρησής τους και, αν ναι, σε ποια κατεύθυνση θα πρέπει να αναθεωρηθούν.

Ε. Πέραν των ανωτέρω ζητημάτων, ζητήθηκε από την Ο.Κ.Ε. να διατυπώσει τυχόν παρατηρήσεις ή σχόλια που θεωρεί σκόπιμο να ληφθούν υπόψη κατά τη διαμόρφωση της Έκθεσης.

Στο κείμενο που περιείχε τα ανωτέρω ερωτήματα επισυνάφθηκαν (α) οι κοινοί ευρωπαϊκοί στόχοι για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη και (β) οι πολιτικές προτεραιότητες του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το πεδίο της κοινωνικής ένταξης.

1 «Εθνική Έκθεση για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη», Αύγουστος 2006.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ & ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Η διαδικασία της ενιαίας Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού

Η Γνώμη της Ο.Κ.Ε. για την Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2006-2008 (Γνώμη 158, Αύγουστος 2006) είχε περιλάβει αυτοτελές Κεφάλαιο Β΄, στο οποίο περιγράφονταν τόσο η διαδικασία της ενιαίας Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού (Α.Μ.Σ.) στους γνωστούς τρεις τομείς, όσο και οι στόχοι που αυτή είχε θέσει, πρώτον, ενιαία για την κοινωνική προστασία και ένταξη και, δεύτερον, κατά τομέα.

Με την παρούσα Γνώμη γίνεται σύντομη αναφορά στην ενιαία Α.Μ.Σ. και στις εξελίξεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο από το 2006 έως σήμερα, καθώς και στους ευρωπαϊκούς στόχους, ενιαίους και κατά τομέα.

Όπως αναφέρεται και στη Γνώμη 158, από το 2005, η διαδικασία της ΑΜΣ στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας εντάχθηκε σε ένα νέο πλαίσιο γενικών κοινών στόχων που θα παρακολουθούνται από τα κοινοτικά όργανα και τα Κράτη Μέλη μέσω ενός νέου συστήματος εκθέσεων. Το ενιαίο πλέγμα των στόχων εκπονήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των τριών αξόνων της Α.Μ.Σ., εντάχθηκε στην Ανακοίνωση COM(2005)706/22.12.2005 και εγκρίθηκε από το Συμβούλιο με περίοδο σταθερής εφαρμογής την τριετία 2006-2009. Διαρθρώνεται σε τρεις θεμα-

τικούς τομείς (συντάξεις, κοινωνική ένταξη, υγειονομική φροντίδα), αντικαθιστώντας τα τρία διαφορετικά πλέγματα στόχων που προβλέπονταν προηγουμένως. Σύμφωνα με αυτό το νέο πλαίσιο, οι τρεις άξονες Α.Μ.Σ. του πεδίου της κοινωνικής προστασίας (συντάξεις, κοινωνική ένταξη, υγειονομική φροντίδα) ενσωματώνονται σε μία **ενιαία Α.Μ.Σ. για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη** (Streamlined O.M.C. on Social Protection and Social Inclusion).

Η παρακολούθηση της εφαρμογής της ενιαίας Α.Μ.Σ. για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη υπάγεται σε ένα σχετικά απλουστευμένο πλαίσιο, το οποίο περιλαμβάνει μία κοινή Έκθεση για την Κοινωνική Προστασία σε επίπεδο Ένωσης (που θα αντικαταστήσει τόσο την υφιστάμενη «Έκθεση για την Κοινωνική Προστασία στην Ευρώπη» της Επιτροπής, όσο και τις κοινές εκθέσεις του Συμβουλίου και της Επιτροπής για την κοινωνική ένταξη, τις συντάξεις και την υγειονομική φροντίδα αντίστοιχα) και αντίστοιχες **ενιαίες εκθέσεις για την κοινωνική προστασία σε επίπεδο Κρατών Μελών** (αντικατάστησαν τα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη, τις Εθνικές Εκθέσεις για τις Συντάξεις και τα Μνημόνια για την Υγειονομική Φροντίδα).

Οι ετήσιες εκθέσεις των Κρατών Μελών θα εφαρμόζουν ένα πλέγμα κοινών δεικτών (a set of commonly agreed indicators) και για τα τρία πεδία κοινωνικής προστασίας που θα σχεδιασθούν από την Επιτροπή Κοινωνι-

κής Προστασίας, αξιοποιώντας το υφιστάμενο πλαίσιο δεικτών² και λαμβάνοντας υπόψη τους κοινούς δείκτες για το συντονισμό της πολιτικής απασχόλησης και της οικονομικής πολιτικής. Η σχετική διαδικασία κρίνεται απαραίτητη για την παρακολούθηση της προόδου στον τομέα της κοινωνικής προστασίας, αφού μόνο μέσω κοινών δεικτών κατοχυρώνεται η συγκριτική αξιολόγηση της επίτευξης των στόχων από τα Κράτη Μέλη με διαφανή και αποτελεσματικό τρόπο.

2. Στόχοι της ενιαίας Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού

2.1. Ευρύτεροι στόχοι για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη

(α) προώθηση της κοινωνικής συνοχής, της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και των ίσων ευκαιριών για όλους μέσω επαρκών, προσιτών, οικονομικά βιώσιμων, προσαρμόσιμων και αποτελεσματικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας και πολιτικών κοινωνικής ένταξης·

(β) προώθηση της αποτελεσματικής και αμοιβαίας αλληλεπίδρασης μεταξύ, αφενός, των στόχων της Λισαβόνας για μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη, περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και, αφετέρου, της στρατηγικής της ΕΕ για βιώσιμη ανάπτυξη·

(γ) προώθηση της καλής διακυβέρνησης, της διαφάνειας και της συμμετοχής των ενδιαφερομένων στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση της πολιτικής.

2.2. Στόχοι κατά τομέα

Στόχος για την κοινωνική ένταξη είναι η αποφασιστική πρόοδος προς την εξάλειψη της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού με:

(δ) διασφάλιση της πρόσβασης όλων στους πόρους, τα δικαιώματα και τις υπηρεσίες που απαιτούνται για συμμετοχή στην κοινωνία, με την πρόληψη και την αντιμετώπιση του αποκλεισμού και την καταπολέμηση κάθε είδους διάκρισης που οδηγεί στον αποκλεισμό·

(ε) εξασφάλιση ενεργού κοινωνικής ένταξης όλων, τόσο μέσω της προώθησης της συμμετοχής στην αγορά εργασίας όσο και μέσω της καταπολέμησης της φτώχειας και του αποκλεισμού·

(στ) εξασφάλιση ότι οι πολιτικές κοινωνικής ένταξης είναι καλά συντονισμένες και καλύπτουν όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και όλους τους σχετικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων που βρίσκονται αντιμέτωπα με τη φτώχεια· ότι είναι αποδοτικές και αποτελεσματικές και ότι είναι ενσωματωμένες σε όλες τις σχετικές δημόσιες πολιτικές, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και των δημοσιονομικών πολιτικών των πολιτικών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση και των προγραμμάτων των διαρθρωτικών ταμείων (ειδικότερα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου).

Στόχος για τις συντάξεις είναι η παροχή επαρκών και βιώσιμων συντάξεων με:

(ζ) εξασφάλιση επαρκών εισοδημάτων συνταξιοδότησης για όλους και πρόσβαση

2 Κατά τη διάρκεια του δεύτερου κύκλου εφαρμογής της Α.Μ.Σ. στον τομέα της κοινωνικής προστασίας, κοινοί δείκτες εφαρμόστηκαν μόνο στο πεδίο της ένταξης, ενώ στα πεδία των συντάξεων και της υγειονομικής φροντίδας χρησιμοποιήθηκαν εθνικοί δείκτες.

σε συντάξεις που θα επιτρέπουν στους συνταξιούχους να διατηρούν, σε έναν λογικό βαθμό, το βιοτικό τους επίπεδο μετά τη συνταξιοδότηση, στο πλαίσιο του πνεύματος αλληλεγγύης και δικαιοσύνης μεταξύ και εντός των γενεών·

(η) εξασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των δημόσιων και ιδιωτικών συνταξιοδοτικών συστημάτων, δεδομένων των πιέσεων που ασκεί στα δημόσια οικονομικά η γήρανση του πληθυσμού και στο πλαίσιο της τριπλής στρατηγικής για την αντιμετώπιση των δημοσιονομικών επιπτώσεων της γήρανσης, κυρίως με τους εξής τρόπους: υποστήριξη της παράτασης του επαγγελματικού βίου και της παραμονής των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων στην απασχόληση· εξισορρόπηση των εισφορών και των παροχών με σωστό και κοινωνικά δίκαιο τρόπο· και, τέλος, προώθηση οικονομικά προσιτών και σίγουρων χρηματοδοτούμενων και ιδιωτικών συνταξιοδοτικών συστημάτων·

(θ) εξασφάλιση ότι τα συνταξιοδοτικά συστήματα χαρακτηρίζονται από διαφάνεια, είναι καλά προσαρμοσμένα στις ανάγκες και τις προσδοκίες των γυναικών και των ανδρών και στις απαιτήσεις των σύγχρονων κοινωνιών, στη δημογραφική γήρανση και στις διαρθρωτικές αλλαγές και, επίσης, ότι οι άνθρωποι λαμβάνουν τις πληροφορίες που χρειάζονται για να προγραμματίσουν τη συνταξιοδότησή τους και ότι οι μεταρρυθμίσεις πραγματοποιούνται με βάση την ευρύτερη δυνατή συναίνεση.

Στόχος για την υγεία και τη μακροχρό-

νια φροντίδα είναι η προσιτή, υψηλού επιπέδου και βιώσιμη υγειονομική περίθαλψη και μακροχρόνια περίθαλψη με:

(i) εγγύηση της πρόσβασης όλων σε επαρκή υγειονομική και μακροχρόνια περίθαλψη και εξασφάλιση ότι η ανάγκη για περίθαλψη δεν οδηγεί στη φτώχεια και την οικονομική εξάρτηση· αντιμετώπιση των ανισοτήτων όσον αφορά την πρόσβαση σε περίθαλψη και την κατάσταση υγείας·

(ia) προώθηση της ποιότητας στην υγειονομική και τη μακροχρόνια περίθαλψη και προσαρμογή της περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένης της αναπτυσσόμενης προληπτικής φροντίδας, στις μεταβαλλόμενες ανάγκες και προτιμήσεις της κοινωνίας και των ατόμων, κυρίως με την ανάπτυξη ποιοτικών προτύπων που αντικατοπτρίζουν τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και με την ενίσχυση της ευθύνης των παρόχων ιατρικών υπηρεσιών καθώς και των ασθενών και των αποδεκτών της περίθαλψης·

(ιβ) εξασφάλιση ότι η επαρκής και ποιοτική υγειονομική περίθαλψη και μακροχρόνια περίθαλψη παραμένουν προσιτές και οικονομικά βιώσιμες με την προώθηση της ορθολογικής χρήσης των πόρων, κυρίως μέσω της παροχής των κατάλληλων κινήτρων για τους χρήστες και τους παρόχους, της ορθής διακυβέρνησης και του συντονισμού μεταξύ των συστημάτων και των δημόσιων και ιδιωτικών ιδρυμάτων περίθαλψης. Για να διασφαλιστεί η μακροχρόνια βιωσιμότητα και ποιότητα πρέπει να προαχθούν υγιείς και δραστήριοι τρόποι ζωής και απαιτείται καλό ανθρώπινο δυναμικό στον τομέα της περίθαλψης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Καταρχάς η Ο.Κ.Ε. θεωρεί –όπως είχε αντίστοιχα επισημάνει στη Γνώμη της 131 «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση 2005-2006»³ και τη Γνώμη της 158 «Εθνική Έκθεση για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2006-2008»– ότι η ιδιαίτερη σημασία που έχει για την κοινωνία και την οικονομία ο στόχος της δημιουργίας εκείνων των συνθηκών που θα επιτρέψουν σε κάθε πολίτη την ισότιμη πρόσβαση στην απασχόληση, τα κοινωνικά αγαθά και υπηρεσίες, σε βιώσιμες και επαρκείς συντάξεις, σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη και μακροχρόνια φροντίδα επιτάσσει την προετοιμασία της Εθνικής Έκθεσης για την Κοινωνική Ένταξη και την Κοινωνική Προστασία κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, **ώστε αυτή να μην αποτελεί «απλή δήλωση προθέσεων», αλλά μία συνεκτική, ρεαλιστική, εφαρμοστέα και πραγματικά αποτελεσματική, ως προς τους στόχους που θέτει, στρατηγική.**

Από αυτή την άποψη επισημαίνεται η ανάγκη σύνταξης ενός αρχικού κειμένου στρατηγικής από την Πολιτεία, επί του οποίου και θα καλείται να γνωμοδοτεί η Ο.Κ.Ε. Συναφώς θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι η παρούσα Γνώμη δεν συνιστά κατ' ακριβολογία Γνώμη επί της Εθνικής Έκθεσης Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2008-2010, εφόσον δεν της έχει μέχρι τώρα κοινοποιηθεί ένα σχέδιο ή, έστω, προσχέδιο ανάλογης Έκθεσης, αλλά Γνώμη για τη διαμόρφωση μίας Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και

την Κοινωνική Ένταξη. **Με αυτά τα δεδομένα η Ο.Κ.Ε. ζητεί, όταν η Πολιτεία καταρτίσει την αντίστοιχη Έκθεση, να της κοινοποιηθεί αυτή προς γνωμοδότηση προτού αποσταλεί επισήμως στην Ε.Ε.**

Με αυτό το σκεπτικό η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι εξακολουθεί να ισχύει στο ακέραιο και επαναλαμβάνει αυτούσια τη διαπίστωση που είχε κάνει στη Γνώμη 158 ότι «η κρίσιμη σημασία που έχουν οι στόχοι που προαναφέρθηκαν επιβάλλει, ο διάλογος, που γίνεται για την επίτευξή τους, να έχει ως βάση του μία ρεαλιστική αποτίμηση της υλοποίησης των προηγούμενων σχεδίων και εκθέσεων για τους τρεις τομείς κοινωνικής προστασίας και μία επικαιροποίηση των μεγεθών, πάνω στα οποία στηρίχθηκαν τα σχέδια και οι εκθέσεις αυτές. Ελλείπει μίας τέτοιας ρεαλιστικής αποτίμησης-αξιολόγησης των προηγούμενων δράσεων και επίκαιρων μεγεθών, ο διάλογος για την κατάρτιση της Εθνικής Έκθεσης Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Κοινωνική Προστασία δεν μπορεί να είναι πραγματικά ουσιαστικός. Και τούτο, διότι η Εθνική Έκθεση συντάσσεται για να οργανωθεί η αντιμετώπιση των ελλείψεων και των κενών που παρέμειναν μετά την εφαρμογή των μέτρων των προηγούμενων σχεδίων και εκθέσεων. Αν δεν έχουν αξιολογηθεί οι προηγούμενες δράσεις και στρατηγικές, ώστε να αναδειχθούν οι αιτίες για τις ακόμα υπάρχουσες υστερήσεις, οι δυνατότητες σύνταξης μίας εύστοχης Εθνικής Έκθεσης για την Κοινωνική Ένταξη και την Κοινωνική Προστασία μειώνονται σημαντικά. Ιδιαίτερη σημασία

3 Μάιος 2005.

έχει ακόμη οι προβλέψεις της Εθνικής Έκθεσης να περιέχουν συγκεκριμένους, σαφείς και ποσοτικοποιημένους στόχους, καθώς και να τίθενται σαφή και δεσμευτικά χρονικά όρια υλοποίησής τους».

Επίσης, η Ο.Κ.Ε επαναλαμβάνει ότι «η σημασία των θεμάτων στα οποία αφορά η υπό κατάρτιση Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Κοινωνική Προστασία επιβάλλει και μία ουσιαστική διαδικασία διαλόγου». Απ' αυτή την άποψη η σύντομη ή και αποσπασματική διαβούλευση κατά τα διαστήματα σύνταξης των Εθνικών Εκθέσεων δε συμβάλλει στη συγκρότηση μίας συνεκτικής και ολοκληρωμένης στρατηγικής.

Το γεγονός δε ότι αναφορικά με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη, σε ανάλο-

γες επισημάνσεις προβαίνει στις εκθέσεις της για την Ελλάδα και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα πρέπει να προβληματίσει ιδιαίτερα την Ελληνική Πολιτεία.⁴

Τέλος, η Ο.Κ.Ε. διαπιστώνει ότι εξαιτίας της απουσίας ενός συστήματος αποτύπωσης και αξιολόγησης του αντίκτυπου των μέτρων και δράσεων που εφαρμόστηκαν κατά την προηγούμενη τριετία 2006-2008 για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη, οι επισημάνσεις που είχε διατυπώσει στη Γνώμη 158 «για τη χάραξη μιας συνεκτικής, πολυδιάστατης και ολοκληρωμένης στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική προστασία» ισχύουν στο ακέραιο και θα πρέπει η πολιτεία να ανατρέξει με τη δέουσα προσοχή σ' αυτές, ενόψει του σχεδιασμού της Έκθεσης για την επόμενη τριετία 2008-2010.

---

4 http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_inclusion/2007/joint_report/el_el.pdf 5.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΕΘΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ 2008-2010 ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ - ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

1. Γενικές παρατηρήσεις

Η καταπολέμηση του πολυδιάστατου χαρακτήρα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, ο οποίος δεν περιορίζεται μόνο στην υλική φτώχεια, αλλά περιλαμβάνει και την πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, στέγασης, κοινωνικής προστασίας, εκπαίδευσης, κατάρτισης, απασχόλησης και την ποιότητα ζωής, για την αναγνώριση του δικαιώματος των ατόμων που υποφέρουν από τη φτώχεια να ζουν με αξιοπρέπεια και να συμμετέχουν στην κοινωνική και οικονομική ζωή. Παράλληλα, υπάρχει έντονη και άμεση ανάγκη για την ενίσχυση της ποιοτικής και αξιοπρεπούς απασχόλησης.

Τα σημεία που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής και που θα πρέπει να έχουν κεντρική θέση στην Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Κοινωνική Προστασία 2008-2010 είναι η ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης, η πρόληψη του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας και η στήριξη της ενσωμάτωσης στην απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων, καθώς και η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων όσον αφορά την απασχόληση, την ανεργία και την παραγωγικότητα της εργασίας, ιδίως σε περιοχές με αναπτυξιακή υστέρηση.

Παράλληλα, η Ο.Κ.Ε. τονίζει το γεγονός ότι οι πολιτικές προτεραιότητες της νέας Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Κοινωνική Προστασία 2008-2010 οφεί-

λουν να είναι εναρμονισμένες με την πρόσφατη Κοινή Έκθεση για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2008 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισαβόνας, καθώς και με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Όπως άλλωστε σημειώνει και το Εαρινό Συμβούλιο Κορυφής το Μάρτη του 2008, όσον αφορά στην Ελλάδα **χρειάζεται περαιτέρω πρόοδος στην παγίωση ενεργητικών πολιτικών στην αγορά εργασίας, η αντιμετώπιση της υψηλής ανεργίας των νέων και της αδήλωτης εργασίας και η επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων στην εκπαίδευση και στη δια βίου μάθηση.**

Επιπλέον, για τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της στρατηγικής εθνικού σχεδίου για την κοινωνική ένταξη είναι απαραίτητη η **συνέργια με τις κατευθυντήριες γραμμές για το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων και τις γενικές κατευθυντήριες του ΕΣΠΑ, όπως αυτό εξειδικεύεται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα για την Εκπαίδευση και τη Δια Βίου Μάθηση και για την Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού.** Το εθνικό σχέδιο θα πρέπει ακόμα να συνδέεται με πολιτικές για την τόνωση της **γεωργικής ανάπτυξης** και να συνοδεύεται από το σχεδιασμό συνεκτικών δράσεων υποστήριξης **του αγροτικού τομέα και της περιφέρειας.**

2. Βασικές πολιτικές προτεραιότητες της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη

Ήδη στη Γνώμη 158 είχε τονιστεί και εδώ τονίζεται εκ νέου ότι «βασική προτεραιότητα θα πρέπει να αποτελεί η ενίσχυση της αξιοπρεπούς απασχόλησης ως θεμελιώδους βάσης για την κοινωνική ένταξη και προστασία. Σ' αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να αυξηθούν τα συνολικά επίπεδα απασχόλησης με την εφαρμογή αναπτυξιακών πολιτικών που συμβάλλουν στη δημιουργία νέων και αξιοπρεπών θέσεων εργασίας. Βασικό πρόβλημα της οικονομίας μας είναι η αδυναμία της να δημιουργεί τον αναγκαίο αριθμό θέσεων απασχόλησης που να καλύπτει την προσφορά και συνεπώς ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας παραμένει ανενεργό». Αυτές οι αδυναμίες επηρεάζουν ιδιαίτερα τις προοπτικές απασχόλησης των νέων και των γυναικών, για την πλειοψηφία των οποίων οι νέες θέσεις που δημιουργούνται είναι επισφαλείς, χαμηλής αμοιβής και περιορισμένων προοπτικών επαγγελματικής σταδιοδρομίας, χαρακτηριστικά που δε συνάδουν με την έννοια της αξιοπρεπούς απασχόλησης.

Όπως έχει σημειωθεί και στη Γνώμη της Ο.Κ.Ε. για το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2005-2008⁵ «αναπόφευκτα η προσοχή για τα αμέσως επόμενα χρόνια δεν μπορεί παρά να εστιάζεται στην επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης και την αύξηση της απασχόλησης. Οι πολιτικές απασχόλησης δεν μπορεί παρά να έχουν στόχους την πλήρη απασχόληση, τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας στην εργασία και την προώθηση της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής».

Εξίσου βασική προτεραιότητα είναι η ενίσχυση της απασχόλησης ιδιαίτερα για τις γυναίκες, τους νέους, τους μακροχρόνια ανέργους και τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού με ταυτόχρονη διασφάλιση της κοινωνικής τους προστασίας (επιδοματική πολιτική) κατά το διάστημα που αδυνατούν να βρουν απασχόληση. Θα πρέπει εδώ να τονιστεί ότι τα επίμονα, εδώ και τουλάχιστον 15 έτη, χαρακτηριστικά και επίπεδα ανεργίας των παραπάνω ομάδων του πληθυσμού, δείχνουν ότι οι μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενες πολιτικές δεν επαρκούν για την επίλυση των προβλημάτων. Για να είναι αποτελεσματικές οι πολιτικές ενίσχυσης της απασχόλησης θα πρέπει να λειτουργούν συμπληρωματικά προς μία ευρύτερη αναπτυξιακή στρατηγική που είναι φιλική προς την αξιοπρεπή απασχόληση των νέων, των γυναικών, των ΑΜΕΑ και των ευάλωτων ομάδων, αποτρέποντας φαινόμενα μαζικής εκδήλωσης επισφαλών και χαμηλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας.

Βασική προτεραιότητα πρέπει να αποτελεί και ο περιορισμός της φτώχειας, στην οποία μάλιστα να πρέπει να δοθεί αυξημένη προσοχή καθώς το φαινόμενο της φτώχειας ολοένα και διευρύνεται, στο εθνικό αλλά και στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Σε ό,τι αφορά, ειδικότερα, τη χώρα μας, θα πρέπει να προσεχθεί αφ' ενός η αναποτελεσματικότητα των παρεχόμενων ενισχύσεων ως προς την έξοδο από τη φτώχεια, όσο και η προνοιακή αντιμετώπιση ατόμων που αν και εργάζονται, το εισόδημά τους δεν είναι τέτοιο ώστε να ξεφεύγουν από τον κίνδυνο της φτώχειας.

Επιπλέον, σύμφωνα και με τα όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω, βασική προτεραιότητα της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη πρέπει να αποτελεί η κοινωνική

5 Γνώμη 140, Οκτώβριος 2005.

ένταξη των ατόμων με αναπηρία, των μεταναστών και των ατόμων με πολιτισμικές/θρησκευτικές ιδιαιτερότητες.

3. Κύριες προκλήσεις στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης

3.1. Περιορισμός του κινδύνου της φτώχειας

Η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει τους κινδύνους διάρρηξης της κοινωνικής συνοχής που προκαλεί σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού και ιδιαίτερα αυτών που ζουν στο κατώφλι της φτώχειας, η έξαρση της ακρίβειας εξαιτίας της ανόδου των τιμών σε βασικά καταναλωτικά προϊόντα. Είναι κοινός τόπος ότι το πρόβλημα της φτώχειας βρίσκεται σε έξαρση την περίοδο που διανύουμε, γεγονός που πρέπει να ληφθεί υπόψη και στο πλαίσιο της εθνικής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη. Επισημαίνεται η ανεπάρκεια των μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενων πολιτικών για την μείωση των επιπέδων φτώχειας, επισφάλειας και ανεργίας για πλατιές ομάδες του πληθυσμού όπως είναι οι ηλικιωμένοι, οι άνεργοι νέοι, οι άνεργες γυναίκες, οι μακροχρόνια άνεργοι, μεγάλο μέρος των οικονομικών μεταναστών, τα άτομα με αναπηρία και οι μονογονεϊκές οικογένειες.

3.2. Ενίσχυση της απασχόλησης και, ιδίως, των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού

3.3. Οριζόντια ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου (Gender mainstreaming)

Η έννοια του gender mainstreaming συνίσταται στην ενσωμάτωση της διάστα-

σης της ισότητας σε όλες τις περιφερειακές και τομεακές πολιτικές και δράσεις, από το σχεδιασμό και την ανάπτυξη ως την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγησή τους.

3.4. Οριζόντια ενσωμάτωση των μέτρων για την ενίσχυση των ατόμων με αναπηρία (Disability mainstreaming)

Η αποτελεσματική ένταξη της διάστασης της αναπηρίας στις διαμορφούμενες δράσεις και πολιτικές αποτελεί μία «πολιτική» διαδικασία κατά την οποία οι ανάγκες και τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία περιλαμβάνονται στο σχεδιασμό, στην ανάπτυξη, στην εφαρμογή πολιτικών και πρακτικών και στη νομοθεσία.

3.5. Διαχείριση ενεργού γήρανης

Για το σημαντικό αυτό θέμα, που αφορά στη βέλτιστη αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού στις επιχειρήσεις, η Ο.Κ.Ε. έχει διατυπώσει αναλυτικά προτάσεις στο πλαίσιο της Αναπτυξιακής Σύμπραξης «ΕΜΠΕΙΡΙΑ» του Equal.⁶ Η Ο.Κ.Ε., σε κάθε περίπτωση, θεωρεί ότι θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε οι πολιτικές της ενεργού γήρανης να μην έχουν αρνητικές παρενέργειες στην πολιτική ενίσχυσης της απασχόλησης των νέων.

3.6. Ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική

Απαιτείται μία νέα προσέγγιση της μεταναστευσης για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την εμπέδωση της κοινωνικής δικαιοσύνης και την εξάλειψη των κάθε είδους διακρίσεων και αποκλεισμών.

⁶ Βλ. ειδικότερα τις δράσεις 23 «Οριοθέτηση μορφών και πλαισίου ΚΔ για το ζήτημα της ενεργού γηράσκων», 25 «Τυποποίηση διαδικασιών για την εδραίωση του ΚΔ σε θέματα πολιτικών διαχείρισης της ε.γ.» και 3 του Εθνικού Θεματικού Δικτύου «Χαρτογράφηση της Υφιστάμενης κατάστασης στη διαχείριση της Ηλικίας». Τα πλήρη κείμενα αναρτώνται στην ιστοσελίδα www.empeiria-dp.gr

3.7. Καταπολέμηση της σχολικής διαρροής και της πρόωρης εγκατάλειψης της σχολικής εκπαίδευσης

Πρόκειται για υφιστάμενο πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας. Η αυξημένη σχολική διαρροή (ή πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου) κατά τη διάρκεια της εννεάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης συνεχίζει να επικεντρώνεται στους μαθητές ομάδων ειδικών κατηγοριών, που είναι και οι ομάδες με το μεγαλύτερο κίνδυνο κοινωνικής περιθωριοποίησης, καθώς και στον πληθυσμό της υπαίθρου, καταστρατηγώντας έτσι το βασικό στρατηγικό στόχο κάθε εκπαιδευτικού συστήματος: αυτόν της ισότητας των εκπαιδευτικών ευκαιριών για όλους. Το μέγεθος της σχολικής διαρροής είναι ιδιαίτερα υψηλό, με αποτέλεσμα τη διατήρηση του λειτουργικού αναλφαριθμητισμού σε υψηλά επίπεδα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, το ποσοστό του αριθμού των παιδιών που εγκαταλείπουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανέρχεται στο 13,3%. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, για ένα μέρος των παιδιών των πιο υποβαθμισμένων κοινωνικών στρωμάτων, καθώς και των αγροτικών περιοχών, δεν υφίσταται καν εγγραφή και φοίτηση στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Τα παιδιά αυτά δεν περιλαμβάνονται στους δείκτες της διαρροής, γιατί δεν έχουν καν εγγραφεί στο σχολείο.

4. Προτεινόμενες δράσεις και πολιτικές για τη βελτίωση των πολιτικών για την κοινωνική ένταξη

4.1. Περιορισμός του κινδύνου της φτώχειας

Με δεδομένο ότι η Ελλάδα δεν έχει μέχρι σήμερα υιοθετήσει ούτε ένα επίσημο όριο φτώχειας, ούτε ένα σύστημα ελάχιστου εισοδήματος για όλο τον πληθυσμό, αλλά ούτε και ένα ελάχιστο «δίκτυ ασφαλείας»⁷, η Ο.Κ.Ε. κρίνει ότι τα υπάρχοντα συστήματα στήριξης του εισοδήματος καλύπτουν επιλεκτικά και σε μικρή έκταση συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού. Συνεπώς, στην παραπάνω στρατηγική θα πρέπει να προβλεφθεί η **δημιουργία ενός γενικού συστήματος παροχών για την κατοχύρωση ενός ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος.**

Επίσης, στη στρατηγική θα πρέπει να περιληφθούν **μέτρα άμεσης ανακούφισης των χαμηλών κοινωνικο-οικονομικών στρωμάτων**, όπως, ειδικότερα, μέσω της φορολογίας ή με την ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζομένων, των συνταξιούχων και των ανέργων (π.χ. αύξηση επιδόματος ανεργίας, αύξηση των κατώτατων συντάξεων ώστε να υπερβαίνουν τουλάχιστον το στατιστικό όριο της φτώχειας, όπως προτείνεται και στο επόμενο Κεφάλαιο), **καθώς και επιδομάτων κάλυψης των δαπανών θέρμανσης κατά τη χειμερινή περίοδο.**

7 Με τον πρόσφατο Ν. 3631/08 συστάθηκε το Εθνικό Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής (ΕΤΑΚΣ), από το οποίο θα χρηματοδοτούνται προγράμματα ετήσιας εισοδηματικής ενίσχυσης ατόμων ή νοικοκυριών με ετήσιο εισόδημα χαμηλότερο από το κατ' έτος εκάστοτε εκτιμώμενο όριο της φτώχειας. Όπως έχει επισημάνει η Ο.Κ.Ε. στη Γνώμη 189 «Σύσταση Εθνικού Ταμείου Κοινωνικής Συνοχής» (Νοέμβριος 2007), η σύσταση του ΕΤΑΚΣ συνιστά μεν μία στοχευμένη δράση για την καταπολέμηση της φτώχειας, πλην όμως με το σχετικό Σχ/Ν δεν εξειδικεύονται οι προϋποθέσεις και οι διαδικασίες συμβολής του στην καταπολέμηση της φτώχειας, ούτε καθορίζονται με σαφήνεια τα πρόσωπα που θα επωφεληθούν από τις δράσεις του.

Παράλληλα, η Ο.Κ.Ε. τονίζει την **επιτακτική ανάγκη χάραξης ενός σχεδίου άμεσης στήριξης του βιοτικού επιπέδου για πλατιές ομάδες του πληθυσμού**, όπως είναι οι ηλικιωμένοι, οι άνεργοι νέοι, οι άνεργες γυναίκες, οι μακροχρόνια άνεργοι, μεγάλο μέρος των οικονομικών μεταναστών, τα άτομα με αναπηρία και οι μονογονεϊκές οικογένειες, έτσι ώστε να μειωθούν τα επίπεδα φτώχειας, επισφάλειας και ανεργίας.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να υιοθετηθούν μέτρα που θα στοχεύουν στη **σταδιακή μείωση του ποσοστού των ατόμων ηλικίας 65+ που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της φτώχειας μετά τη χορήγηση εισοδηματικών παροχών** (που σήμερα ανέρχεται στο 28%), έως το μέσο όρο της Ε.Ε. των 25 έως το 2013 (18%).

Θα πρέπει, επίσης, να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν, με βάση μετρήσιμους στόχους, ειδικά μέτρα για την ανάπτυξη δικτύων κοινωνικής προστασίας (υπηρεσίες υγείας, στέγασης κ.ά.) σε άμεση συνεργασία και συμπληρωματικότητα με το δίκτυο των υπηρεσιών απασχόλησης του ΟΑΕΔ. Γενικότερα και προκειμένου η Στρατηγική για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη να αποτιμάται και να προσαρμόζεται ή να αναθεωρείται σε τακτά διαστήματα, είναι απαραίτητο όλα τα μέτρα και οι δράσεις να περιλαμβάνουν σαφείς και μετρήσιμους στόχους ως προς τον αντίκτυπό τους στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης, τη μείωση των ανισοτήτων, της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

4.2. Ενίσχυση της απασχόλησης και, ιδίως, των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού

Το νέο σχέδιο για την κοινωνική ένταξη και προστασία θα πρέπει να στηριχθεί στο

σχεδιασμό όλων των προγραμμάτων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.) που έχουν πόρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (π.χ. το νέο τομεακό πρόγραμμα για τους ανθρωπίνους πόρους) και να εξειδικεύσει συγκεκριμένες πολιτικές που θα εξαλείψουν εντός της νέας προγραμματικής περιόδου (2007-13) τις χρόνιες ανεπάρκειες αναφορικά με την απασχόληση των ατόμων που ανήκουν σε κοινωνικές κατηγορίες που πλήττονται ιδιαίτερα από την ανεργία και κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό. Τέτοιες ανεπάρκειες –όπως είχε τονιστεί και στην Γνώμη 158– είναι:

- Η **έλλειψη έγκυρων και αξιόπιστων στοιχείων** σχετικά με την πραγματική αποτύπωση της αγοράς εργασίας σε τοπικό επίπεδο, καθώς και η ανυπαρξία των κατάλληλων πληροφοριών και στοιχείων για την αξιολόγηση των προγραμμάτων που υλοποιούνται.
- Η **ανάγκη βελτίωσης της λειτουργίας των υπηρεσιών απασχόλησης**, ενίσχυσης της δυνατότητας ελέγχου της ποιότητας των προγραμμάτων που υλοποιούνται, καθώς και της υποστήριξης των ανέργων και των άλλων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων κατά τη διαδικασία αναζήτησης απασχόλησης. Υπό τις σημερινές συνθήκες διευρυσμένων αναγκών προστασίας των εργαζομένων, ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να ληφθεί για τη λειτουργική αναβάθμιση του Σ.ΕΠ.Ε., για την οποία η Ο.Κ.Ε. έχει διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις, μεταξύ των οποίων η υποστήριξη και η ανάπτυξη των υπηρεσιών του κ.ά.⁸.
- Η **μη ανταπόκριση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης** (επιδοτή-

8 Γνώμη 179 «Αναδιοργάνωση Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.), ρύθμιση θεμάτων Οργανισμών εποπτευόμενων από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και άλλες διατάξεις», Ιούλιος 2007.

σεις νέων θέσεων εργασίας, επιδοτήσεις για νέους ελεύθερους επαγγελματίες, προγράμματα κατάρτισης και απόκτησης εργασιακής εμπειρίας) **σε συγκεκριμένες ανάγκες απασχόλησης των ομάδων που πλήττονται περισσότερο από την ανεργία**, στο κεντρικό και το περιφερειακό επίπεδο, με αποτέλεσμα τη λειτουργία τους κυρίως ως μηχανισμών διευθέτησης της εργασίας και υποκατάστασης της κανονικής απασχόλησης από την επιδοτούμενη⁹.

- Ενώ η έναρξη της λειτουργίας των δομών του **Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.** αποτέλεσε αρχικά ένα θετικό βήμα, αυτές δεν έχουν ακόμα ξεκινήσει να λειτουργούν πλήρως, με κίνδυνο την αδρανοποίηση ακόμα και την ακύρωση των όποιων θετικών του πρωτοβουλιών (εθνικό σύστημα πιστοποίησης επαγγελματικών προσόντων, πιστοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης, σύνδεση και συντονισμός των υποσυστημάτων εντοπισμού των αναγκών απασχόλησης και κατάρτισης, επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής εκπαίδευσης, αρχικής και συνεχιζόμενης κατάρτισης).
- Στη Γνώμη 158 η Ο.Κ.Ε. είχε επισημάνει ότι *«υπάρχει ανάγκη για τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών του Ο.Α.Ε.Δ., καθώς η διείδυσή του στις προσλήψεις είναι εξαιρετικά χαμηλή»*. Απαιτείται ένας νέος σχεδιασμός της δράσης του Ο.Α.Ε.Δ. με μία συνεπή και αποφασιστική κατεύθυνση στον εντοπισμό των κενών θέσεων εργασίας και, άρα, ο επανακαθορισμός των σχέσεων του Ο.Α.Ε.Δ. με τις τοπικές αγορές εργασίας. Σ' αυτή τη

βάση θα πρέπει να επανασχεδιαστεί ο ρόλος του **Παρατηρητήριου Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε. (ΠΑΕΠ-ΑΕ)** με την ποιοτική βελτίωση και τη γεωγραφική επέκταση των δομών του στο περιφερειακό επίπεδο. Θα πρέπει να ληφθεί κάθε αναγκαίο μέτρο (π.χ. θεσμικές παρεμβάσεις, χρηματοδοτήσεις από τα Νέα Επιχειρησιακά Προγράμματα), ώστε να αναπτυχθούν, να συντονιστούν και συμπληρωθούν οι δράσεις της ΠΑΕΠ-ΑΕ, του Ο.Α.Ε.Δ. με τα Κέντρα Προώθησης της Απασχόλησης, των ΟΤΑ, των φορέων της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και των φορέων των κοινωνικών συνομιλητών.

4.3. Οριζόντια ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου (Gender mainstreaming)

Ειδικά για το πεδίο αυτό, θετικό μέτρο συνιστά η ενεργοποίηση της Εθνικής Επιτροπής για την Ισότητα, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι όλων των κοινωνικών εταίρων, της πολιτείας, της κοινωνίας των πολιτών. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι οι προτάσεις και δράσεις, τις οποίες προτείνει η Εθνική Επιτροπή για την Ισότητα, θα πρέπει να αξιοποιηθούν.

Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί στην **ενίσχυση της απασχόλησης των νέων γυναικών και στη συμφιλίωση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, με την ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας των παιδιών κοντά στους χώρους όπου συγκεντρώνεται μεγάλος αριθμός εργαζομένων** (π.χ. εμπορικά κέντρα, περιοχές με μεγάλες επιχειρήσεις ή ιδιαίτερη συγκέντρωση απασχολούμενων), **καθώς και με την ανάπτυξη βιώσιμων δικτύων για την ημερήσια φροντίδα των ηλικιωμένων σε επίπεδο συνοι-**

9 Τη δεδομένη χρονική στιγμή η Ο.Κ.Ε. εκπονεί Γνώμη Πρωτοβουλίας της σχετικά με τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και τις εισοδηματικές ενισχύσεις των ανέργων.

κίας και γειτονιάς στα αστικά κέντρα. Επίσης, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση των ολοήμερων νηπιαγωγείων και δημοτικών σχολείων. Η Ο.Κ.Ε. έχει αναφερθεί στα προβλήματα που υφίστανται σήμερα στο πεδίο αυτό και έχει διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις παρεμβάσεων που θεωρεί απαραίτητες στο πεδίο της προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, με κριτήριο τόσο την παιδαγωγική λειτουργία των εκπαιδευτικών φορέων, όσο και τις ανάγκες των οικογενειών¹⁰.

Με την ευκαιρία αυτή, η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι θα πρέπει να προσεχθεί η υλοποίηση της πρόσφατης διάταξης για την ειδική 6μηνη άδεια μητρότητας (άρθρο 142 του ν. 3655/2008), ώστε οι όποιες εξαιρέσεις να μη φαλκιδέψουν στην πράξη το δικαίωμα αυτό.

4.4. Οριζόντια ενσωμάτωση των μέτρων για την ενίσχυση των ατόμων με αναπηρία (Disability mainstreaming)

Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει, επίσης, να δοθεί στην καταπολέμηση των διακρίσεων όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση των ΑμεΑ, μέσω της κατάρτισής τους στο πλαίσιο εξατομικευμένων σχεδίων δράσης και συμβουλευτικής υποστήριξης. Παράλληλα, απαιτούνται μακράς και μεγάλης έκτασης εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης εργοδοτών και εργαζομένων.

4.5. Διαχείριση ενεργού γήρανσης

Για τη διαχείριση της ενεργού γήρανσης, θα πρέπει να υιοθετηθούν μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες στρατηγικές, βασισμένες στην ευρεία συνεργασία κράτους, εμπειρογνομώνων και κοινωνικών εταί-

ρων, να εξεταστεί το ερώτημα που προαναφέρθηκε σχετικά με τη σχέση της απασχόλησης των μεγαλύτερων σε ηλικία και της ανεργίας των νεώτερων. Υπό το πρίσμα αυτό θα μπορούσαν να δοθούν κίνητρα στους μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενους που επιθυμούν να παραμένουν στην εργασία τους.

Παράλληλα, θα πρέπει να εφαρμοσθούν καμπάνιες ενημέρωσης εργοδοτών και εργαζομένων σχετικά με ζητήματα ενεργού γήρανσης, και, παράλληλα, να υιοθετηθούν ορθές πολιτικές που θα βασίζονται στους άξονες: α) αξιοπρεπή απασχόληση, β) διαβίου μάθησης, γ) θεσμικό πλαίσιο, δ) οικονομικά κίνητρα, ε) υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας.

4.6. Ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική

Η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι η ανάπτυξη δράσεων υποστήριξης της ένταξης των μεταναστών συνιστά δράση που κινείται προς τη θετική κατεύθυνση. Τέτοιες δράσεις έχουν αναπτυχθεί από το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (Ι.ΜΕ.ΠΟ.) καθώς και από το Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (Ι.Π.Ο.Δ.Ε.). Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί, επίσης, αναγκαίο να επισημάνει την ανάγκη βελτίωσης των διαδικασιών που εξασφαλίζουν επίσημο καθεστώς στη μεγάλη πλειοψηφία του μεταναστευτικού πληθυσμού. Επιπλέον, κατά την επόμενη τριετία οι δράσεις της ελληνικής πολιτείας θα πρέπει να επικεντρωθούν στη χάραξη συνεκτικών πολιτικών για την υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης και ενσωμάτωσης των παιδιών των μεταναστών (μετανάστες δεύτερης γενιάς).

Περαιτέρω υπογραμμίζεται, και με την παρούσα Γνώμη,¹¹ η ανάγκη κατάλληλης

10 Γνώμη Πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε. 182 «Προσχολική Αγωγή και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση», Ιούλιος 2007.

11 Γνώμη 196 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού (Έκθεση

εκπαίδευσης των κρατικών στελεχών που συναλλάσσονται με τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, η οποία θα στοχεύει στην ανάπτυξη ικανοτήτων προσέγγισης των ευπαθών ομάδων με ευαισθησία αλλά και επιχειρηματολογία που θα πείθει όσους συναλλάσσονται με τα άτομα αυτά για το εσφαλμένο των στερεοτύπων τους.

4.7. Καταπολέμηση της σχολικής διαρροής και της πρόωρης εγκατάλειψης της σχολικής εκπαίδευσης

Για την ενίσχυση της συμμετοχής των παιδιών στην υποχρεωτική και ειδικότερα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, απαιτείται η ανάπτυξη των δεξιοτήτων και ενδιαφερόντων των παιδιών που θα συντελέσουν στην επιτυχημένη εξέλιξη των μαθητών, η ποιοτική βελτίωση του νηπιαγωγείου, η αξιοποίηση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και των ολοήμερων σχολείων και, παράλληλα, η συνεχής εκπαίδευση και ανάπτυξη του διδακτικού προσωπικού. Κρίσιμης, τέλος, σημασίας είναι η αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων για τη βελτίωση των υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης.

Τη δεδομένη χρονική στιγμή η Ο.Κ.Ε. εκπονεί Γνώμες Πρωτοβουλίας που προσεγγίζουν συνολικά τα ζητήματα της Δευτεροβάθμιας και της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Ήδη δε έχει ολοκληρώσει Γνώμη Πρωτοβουλίας της για την Προσχολική Αγωγή και την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση¹², στην οποία επισημαίνεται ο ιδιαίτερος ρόλος της αντισταθμιστικής αγωγής για την πρόληψη της σχολικής αποτυχίας, που συνιστά μία από τις βασικές αιτίες της σχολικής διαρροής.

4.8. Εφαρμογή Εθνικών Προγραμμάτων για την πρόληψη και καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού

Στη χώρα μας υφίστανται Εθνικά Προγράμματα που προβλέπουν παρεμβάσεις για την πρόληψη και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Δεδομένου ότι τέτοιες παρεμβάσεις είναι αναγκαίες, η Ο.Κ.Ε. προτείνει την πλήρη εφαρμογή και αξιοποίησή τους στην πράξη, προκειμένου να προκύψουν απτά οφέλη για τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού.

Ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι το **Εθνικό Πρόγραμμα «Κοινωνική Συνοχή και Αλληλεγγύη»** (National Cohesion and Solidarity Plan) που σχεδιάστηκε το 2007 από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για τον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας για την περίοδο 2007–2013, με στόχο την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης των λιγότερο ευνοημένων ομάδων και την κατοχύρωση της εξασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσής τους.

Ο Άξονας 3 του προγράμματος **«Νέες Πολιτικές Κοινωνικής Ένταξης και Φροντίδας»** αφορά στο στόχο της προσαρμογής των προνοιακών πολιτικών στις ανάγκες εργασιακής/κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού και διαρθρώνεται σε πέντε Μέτρα.

Α) μέτρο Γ. 1 Πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού

Στόχος του μέτρου είναι η ανάπτυξη μίας ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης

του άρθρου 18 του Ν. 3304/2005», Ιούνιος 2008. Την ίδια επισήμανση έχει διατυπώσει η Ο.Κ.Ε. και στις δύο προηγούμενες εκθέσεις της του άρθρου 18 του Ν. 3304/05 για τα έτη 2005 (Γνώμη 157) και 2006 (Γνώμη 183).

12 Γνώμη Πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε. 182, «Προσχολική Αγωγή και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση», Ιούλιος 2007.

του κοινωνικού αποκλεισμού και περιλαμβάνει δράσεις όπως την ανάπτυξη Δικτύου Πρωτοβάθμιας Κοινωνικής Φροντίδας και την ανάπτυξη προγραμμάτων καταπολέμησης της παραβατικότητας ευπαθών ομάδων του πληθυσμού

Β) Μέτρο Γ. 2. Ενεργητικές προνοιακές πολιτικές

Στόχος του μέτρου είναι η προετοιμασία και προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας επιδοτούμενων από το προνοιακό σύστημα και περιλαμβάνει δράσεις όπως την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ευπαθών ομάδων του πληθυσμού μέσω μηχανισμών κοινωνικής οικονομίας και διευκόλυνσης της πρόσβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Γ) Μέτρο Γ. 3. Ποιοτικές υπηρεσίες ανοιχτής και κλειστής φροντίδας

Στόχος του μέτρου είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες ανοιχτής/κλειστής φροντίδας παιδιών, ηλικιωμένων και εξαρτημένων προσώπων. Περιλαμβάνει δράσεις όπως την επέκταση και ανάπτυξη αποκεντρωμένων δομών ανοιχτής φροντίδας (ΚΑΠΗ, Πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» κ.ά.).

Δ) Μέτρο Γ.4. Πρόληψη και καταπολέμηση της ιδρυματοποίησης

Στόχος του μέτρου είναι η άμβλυνση του στιγματισμού και η αντιμετώπιση των ιατροκοινωνικών συνεπειών της παραπομπής ατόμων με οικογενειακά/ιατρικά προβλήματα σε υπηρεσίες κλειστής φροντίδας.

Ε) Μέτρο Γ. 5. Πολιτικές ένταξης για ειδικές ομάδες στόχου

Στόχος του μέτρου είναι η προώθηση ειδικών παρεμβάσεων για την κοινωνική και εργασιακή ένταξη ειδικών ομάδων στόχου, με δράσεις όπως η δημιουργία δομών υποστήριξης και φροντίδας αστέγων, η προώθηση της κοινωνικής ένταξης των Τσιγγάνων, η καταπολέμηση των διακρίσεων και κοινωνική επανένταξη των προσφύγων και αιτούντων άσυλο κ.ά.

Αποδεχόμενη τη σκοπιμότητα και αναγκαιότητα των παραπάνω παρεμβάσεων, η Ο.Κ.Ε. προτείνει την έναρξη προώθησής τους εντός του 2009 –όπως και όποιων άλλων παρόμοιων παρεμβάσεων προβλέπονται σε άλλα σχετικά προγράμματα– ώστε να αποτελέσουν βασικό εργαλείο των δημοσίων πολιτικών για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, που αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα αξιοπρεπούς διαβίωσης και αδυναμίας συμμετοχής στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

ΕΘΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ 2008-2010 ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ - ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

1. Γενικές Παρατηρήσεις

Όπως και στη Γνώμη 158, η Ο.Κ.Ε. υπογραμμίζει τη θέση της, ότι γενικός στόχος του εκσυγχρονισμού του συστήματος κοινωνικής προστασίας πρέπει να είναι η γενικευμένη ποσοτική και ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών προς τους πολίτες με τη διασφάλιση ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης του συνόλου των κατοίκων της χώρας, λαμβάνοντας ιδιαίτερη μέριμνα για τη βελτίωση της θέσης των χαμηλοσυνταξιούχων.

Και με την παρούσα Γνώμη της, η Ο.Κ.Ε. τονίζει τις εξής βασικές της θέσεις, τις οποίες θεωρεί επίκαιρες και ιδιαίτερος σημαντικές: «*Το ασφαλιστικό ζήτημα είναι εθνικής σημασίας πρόβλημα και απαιτεί λύσεις μακράς πνοής μέσα από εθνικό – πολιτικό – κοινωνικό διάλογο με την απόλυτη συμφωνία και συνεννόηση των εμπλεκόμενων φορέων (κυβέρνηση, κόμματα, κοινωνικοί εταίροι και άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς). Στα πλαίσια του διαλόγου αυτού είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθούν συναντήσεις διμερείς και πολυμερείς, μεταξύ κυβέρνησης και φορέων και των φορέων μεταξύ τους, στις οποίες θα οριοθετηθούν οι αρχές, οι στόχοι, οι παράμετροι και οι κατευθυντήριες γραμμές, στη βάση των οποίων θα εκπονηθούν οι απαραίτητες μελέτες για την υποστήριξη αυτού του εθνικού, πολιτικού και κοινωνικού διαλόγου. Οι*

δράσεις αυτές θα πρέπει να αποτελέσουν έναν βασικό μηχανισμό, μέσω του οποίου και υπό συνθήκες κοινωνικής συναίνεσης θα προκύψουν τα πορίσματα επί των οποίων θα βασισθεί η μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος»¹³.

Το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας θα πρέπει να διέπεται από ορισμένες βασικές αρχές, τις οποίες η Ο.Κ.Ε. έχει διατυπώσει και επαναφέρει σε περισσότερες Γνώμες της¹⁴, μεταξύ των οποίων και η πρόσφατη Γνώμη της 194 επί του Σχεδίου Νόμου «Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες ασφαλιστικές διατάξεις»¹⁵.

Η χώρα μας καλείται να επαναδιατυπώσει τους εθνικούς στόχους για το πεδίο των συντάξεων στη δεδομένη χρονική στιγμή, αφού δηλαδή έχουν θεσπιστεί ορισμένα μέτρα και έχουν εφαρμοστεί συγκεκριμένες δράσεις, με πλέον πρόσφατη εξέλιξη την ψήφιση του νόμου 3655/2008 «Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες ασφαλιστικές διατάξεις».

Πέραν των όσων προαναφέρθηκαν για την έλλειψη στοιχείων αποτίμησης των αποτελεσμάτων των παρελθόντων επεμβάσεων και των παρατηρήσεων που διατύπωσε η

13 Απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ο.Κ.Ε. της 15.11.2005, Γνώμη 158.

14 Γνώμη 75, Ιούνιος 2002, «Μεταρρύθμιση Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης», Γνώμη 158.

15 Γνώμη 194, Μάρτιος 2008.

Ο.Κ.Ε. στην προαναφερθείσα Γνώμη της, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στον αντίκτυπο των ρυθμίσεων του νόμου αυτού και, ιδίως, στις συνέπειες που θα έχει η προσπάθεια εφαρμογής τους στην πράξη.

Η Ο.Κ.Ε. εκφράζει την ανησυχία της για το ότι οι πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις δεν αντιμετωπίζουν το ζήτημα της βελτίωσης της σχέσης ασφαλισμένων προς συνταξιούχους με τη διεύρυνση της ασφαλιστικής βάσης και δεν επέλυσαν ούτε το χρόνιο πρόβλημα της εισφοροδιαφυγής ούτε το πρόβλημα της βιωσιμότητας των ταμείων. Παράλληλα, θα πρέπει να διασφαλισθεί ότι οι προβλεπόμενες εντάξεις και ενοποιήσεις ταμείων θα πρέπει να γίνουν μετά από συζήτηση με τους ενδιαφερόμενους φορείς, ώστε να υπάρξει απλοποίηση των διαδικασιών, καταπολέμηση της γραφειοκρατίας και αποσαφήνιση της νομοθεσίας προς όφελος των ασφαλισμένων.

Τέλος, η Ο.Κ.Ε. επαναλαμβάνει την παρατήρηση που είχε διατυπώσει στη Γνώμη της 194 (επί του άρθρου 146 του Σχ/Ν) ότι **σήμερα υφίσταται ανάγκη όχι για μείωση των συντάξεων, αλλά για τη βελτίωση της συνταξιοδοτικής προστασίας**, δεδομένο βάσει του οποίου η Ο.Κ.Ε. έκρινε ότι η μείωση που προέβλεπε το Σχ/Ν (20% των συντάξιμων αποδοχών κατ' ανώτατο όριο για τις επικουρικές συντάξεις) είναι υπερβολική και μειώνει δραστικά το υπάρχον σήμερα επίπεδο προστασίας των συνταξιούχων.

Με αυτά τα δεδομένα, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι στο πλαίσιο μίας Εθνικής Στρατηγικής για τις συντάξεις, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής:

2. Κύριες προκλήσεις & προτεινόμενες δράσεις και πολιτικές στο πεδίο των συντάξεων

Η Ο.Κ.Ε. διατυπώνει τις απόψεις της για τις προκλήσεις και τις προτεινόμενες δράσεις στο πεδίο των συντάξεων, αναφέροντας αρχικά την εκάστοτε πρόκληση και αμέσως στη συνέχεια τις δράσεις και τις πολιτικές που πρέπει, κατά τη γνώμη της, να ακολουθηθούν για την ανταπόκριση της χώρας μας στην πρόκληση αυτή, με στόχο οι προτάσεις της να είναι κατά το δυνατόν σαφείς και να συμβάλουν θετικά στο σχετικό δημόσιο διάλογο. Επί ορισμένων προκλήσεων δεν εξειδικεύονται οι συγκεκριμένες δράσεις για την αντιμετώπισή τους, αλλά αυτές αναφέρονται ως στόχοι-πολιτικές που πρέπει να επιτευχθούν με σειρά μέτρων ή απλώς ως υστερήσεις που πρέπει να καλυφθούν.

2.1. Επάρκεια των συνταξιοδοτικών παροχών

Πρόκληση: Κατοχύρωση επαρκούς εισοδήματος από συνταξιοδοτικές παροχές (συντάξεις και άλλες παροχές π.χ. ΕΚΑΣ).

Δράσεις και πολιτικές:

- Εξέταση και ευρεία συζήτηση για το θέμα ενός συστήματος εθνικής σύνταξης μετά από εκτεταμένη διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και εκπόνηση σχετικού Στρατηγικού Σχεδίου¹⁶.
- Νομοθετική αύξηση των κατωτάτων ορίων σύνταξης ώστε να υπερβαίνουν

16 Η Ο.Κ.Ε. έχει προτείνει την καθιέρωση ενός ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος με τη Γνώμη της 41 «Η Φτώχεια στην Ελλάδα», Ιούλιος 2000.

τουλάχιστον το στατιστικό όριο της φτώχειας.

- Υιοθέτηση μέτρων που θα στοχεύουν στη μείωση του ποσοστού των συνταξιούχων που λαμβάνουν καθαρό ετήσιο ποσό σύνταξης μικρότερο ή ίσο με το εισοδηματικό όριο της φτώχειας, ώστε αυτό να περιοριστεί κατά 50% από το σημερινό.

2.2. Βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων

Πρόκληση: Διασφάλιση της κανονικής εισροής των οφειλόμενων εισφορών (αντιμετώπιση της εισφοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας).

Δράσεις και πολιτικές:

- Καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής, ώστε η τελευταία να μειωθεί κατά 50% από τα εκτιμώμενα σημερινά επίπεδα έως το 2013.

Πρόκληση: Διασφάλιση της κανονικής εισροής των πάσης φύσεως οφειλών του κράτους προς τους ασφαλιστικούς οργανισμούς (είτε πρόκειται για εισφορές είτε για φόρους).

Δράσεις και πολιτικές:

- Εξόφληση όλων των οφειλών του κράτους και των οργανισμών του προς τα ασφαλιστικά ταμεία.

Πρόκληση: Αύξηση των οικονομικών πόρων του ασφαλιστικού συστήματος.

Πρόκληση: Βελτίωση της απόδοσης των αποθεματικών των ταμείων και σχηματισμός επαρκούς κεφαλαιακής βάσης.

Δράσεις και πολιτικές:

- Εφαρμογή κατάλληλων μέτρων με σκοπό τη δημιουργία αποθεματικών για τη χρηματοδότηση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης.
- Αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας των ασφαλιστικών φορέων.

Πρόκληση: Ανάπτυξη πολιτικών για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος που συγκεντρώνουν την κοινωνική συναίνεση.

Δράσεις και πολιτικές που μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση όλων των ανωτέρω προκλήσεων είναι οι εξής:

- Αποτελεσματική εφαρμογή πολιτικών μείωσης της ανεργίας και αύξησης των συνολικών επιπέδων απασχόλησης κυρίως των νέων και των γυναικών.
- Περιορισμός της αδήλωτης απασχόλησης.
- Εκπόνηση έγκυρων και αξιόπιστων αναλογιστικών μελετών για όλα τα ασφαλιστικά ταμεία¹⁷.

17 Η Ο.Κ.Ε. έχει επισημάνει την αναγκαιότητα θεμελίωσης κάθε αλλαγής στο ασφαλιστικό σύστημα (που αφορά εισφορές και παροχές) σε προηγούμενες αναλογιστικές μελέτες, Γνώμη 179 «Αναδιοργάνωση Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.), ρύθμιση θεμάτων Οργανισμών εποπτευόμενων από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας», Ιούνιος, 2007, Γνώμη 159 «Αναδιάρθρωση των κλάδων Ταμείου Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Εργων (ΤΣΜΕΔΕ) και ρύθμιση άλλων θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας», Σεπτέμβριος 2006, Γνώμη 194 επί του Σχεδίου Νόμου «Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες ασφαλιστικές διατάξεις».

- Οριοθέτηση των προνοιακών πολιτικών από τις πολιτικές κοινωνικής ασφάλισης, ώστε τα ασφαλιστικά ταμεία να μην επιβαρύνονται με παρεμβάσεις αναγκαίες για την κάλυψη αναγκών που υπάγονται στο πεδίο των πολιτικών πρόνοιας.
- Επίλυση των προβλημάτων που προκαλούνται από τη διατήρηση των κοινωνικών πόρων ως έμμεσων φόρων υπέρ συγκεκριμένων επαγγελματικών ομάδων. Η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος πρέπει να διασφαλιστεί ενιαία, στα πλαίσια της ευρύτερης κοινωνικής αλληλεγγύης και της δίκαιης αναδιανομής του εισοδήματος.¹⁸

2.3. Εκσυγχρονισμός των συνταξιοδοτικών συστημάτων

Πρόκληση: Ανταπόκριση του συστήματος στις μεταβαλλόμενες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες.

Δράσεις και πολιτικές:

- Εξασφάλιση της δυνατότητας όλων να χρησιμοποιούν ποιοτικές υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας προκειμένου να μπορούν να συνεχίζουν τον εργασιακό τους βίο (π.χ. κέντρα φροντίδας παιδιών, υπηρεσίες φροντίδας ηλικιωμένων κ.ά.).

Πρόκληση: Ουσιαστική αξιοποίηση του κοινωνικού διαλόγου για την προώθηση θεσμικών μεταρρυθμίσεων.

Πρόκληση: Απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών πρόσβασης και λήψης συνταξιοδοτικών παροχών.

Δράσεις και πολιτικές:

- Κωδικοποίηση της ασφαλιστικής νομοθεσίας.
- Καταβολή της πρώτης σύνταξης εντός συγκεκριμένου αριθμού ημερών (π.χ. 30 μέρες) από την ημέρα υποβολής της αίτησης συνταξιοδότησης από τον ασφαλισμένο σε όλα τα ταμεία.
- Αυτεπάγγελτη αναζήτηση όλων των εντύπων, δικαιολογητικών και άλλων στοιχείων που αφορούν τους ασφαλισμένους και τους συνταξιούχους και προέρχονται από άλλο ταμείο ή από φορείς του δημοσίου.
- Προώθηση του διοικητικού εκσυγχρονισμού των ασφαλιστικών φορέων μέσω άμεσης αξιοποίησης πόρων από το Δ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2007-2013.

Πρόκληση: Εξασφάλιση της ενημέρωσης των ασφαλισμένων για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους κατά τη διάρκεια της ασφαλιστικής σχέσης.

Δράσεις και πολιτικές:

- Ανάπτυξη ενός συστήματος αυτόματης και σε διαρκή βάση ενημέρωσης των ασφαλισμένων για τα δικαιώματα

18 Γνώμη 89 «Κοινωνικός διάλογος για την προώθηση της απασχόλησης και την κοινωνική προστασία και άλλες διατάξεις», Απρίλιος 2003, Γνώμη 159 «Αναδιάρθρωση των κλάδων Ταμείου Συντάξεων Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (ΤΣΜΕΔΕ) και ρύθμιση άλλων θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας», Σεπτέμβριος 2006, Γνώμη 194 επί του Σχεδίου Νόμου «Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες ασφαλιστικές διατάξεις».

και τις υποχρεώσεις κατά τη διάρκεια της ασφαλιστικής σχέσης.

Πρόκληση: Ενοποίηση και συγχώνευση των φορέων κοινωνικής ασφάλισης με λειτουργικό εκσυγχρονισμό και αναδιάρθρωσή τους, έπειτα από εκτεταμένο κοινωνικό διάλογο και με διασφάλιση ευρείας συναίνεσης στη βάση εμπειριστατωμένων μελετών για την εξασφάλιση του επιπέδου των συντάξεων και των παροχών.

Δράσεις και πολιτικές:

- Διαμόρφωση αντίστοιχων μέτρων αλλά μόνον επί τη βάσει ενός στρατηγικού σχεδίου που θα τεκμηριώνει τον τρόπο, τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες ενοποίησης – ένταξης και θα αξιολογεί τη συμβολή τους στην προώθηση των αντίστοιχων προτεραιοτήτων, όπως επισημαίνει η Ο.Κ.Ε. με την πρόσφατη Γνώμη της 194 επί του Σχεδίου Νόμου «Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες

ασφαλιστικές διατάξεις».

Πρόκληση: Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας στην οργάνωση των ασφαλιστικών φορέων¹⁹.

Δράσεις και πολιτικές:

- Ολοκλήρωση και τελειοποίηση της μηχανοργάνωσης των υπηρεσιών των ασφαλιστικών φορέων²⁰.

Δράσεις και πολιτικές που μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση όλων των ανωτέρω προκλήσεων είναι οι εξής:

- Ενίσχυση της βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης.
- Εκπόνηση αναλυτικών επιχειρησιακών σχεδίων από όλους τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης.
- Εφαρμογή προγραμμάτων ενδυνάμωσης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού των φορέων.

19 Βλ. σχετικώς τη Γνώμη 173 «Σύσταση και καταστατικό της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Κοινωνικής Ασφάλισης Α.Ε. (ΗΔΙΚΑ Α.Ε.) και λοιπές ασφαλιστικές και οργανωτικές διατάξεις», Μάρτιος 2007.

20 ό.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

ΕΘΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ 2008-2010 - ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

1. Γενικές Παρατηρήσεις

Παρά την έλλειψη μίας αποτίμησης προηγούμενων δράσεων, για την οποία έγινε λόγος στο Κεφάλαιο Γ' της παρούσας Γνώμης, η Ο.Κ.Ε. έχει τη γνώμη ότι η κύρια πρόκληση για μια προσιτή, υψηλού επιπέδου και βιώσιμη υγειονομική περίθαλψη και μακροχρόνια περίθαλψη είναι, κατ' αρχάς, η δημιουργία ενός απόλυτα συγκεκριμένου σχεδίου.

Κάτι τέτοιο προϋποθέτει τον καθορισμό **μιας ενιαίας εθνικής πολιτικής για την υγεία**, στο πλαίσιο της οποίας θα ήταν δυνατόν να διαμορφωθούν συγκεκριμένοι στόχοι, να ληφθούν αντίστοιχα μέτρα για την εξυπηρέτησή τους και να προσδιοριστούν οι όποιες μέθοδοι για την εφαρμογή τους. **Στο πλαίσιο μίας τέτοιας στρατηγικής θα πρέπει, κατά την Ο.Κ.Ε., να υποστηριχθεί, να αναδιοργανωθεί και να βελτιωθεί ποιοτικά το Εθνικό Σύστημα Υγείας.**

Η έλλειψη μίας συγκεκριμένης στρατηγικής με στοχοθετημένες προτεραιότητες στους τομείς της υγείας και της μακροχρόνιας φροντίδας είχε επισημανθεί από την Ο.Κ.Ε. και με τη Γνώμη της 158 σχετικά με την Εθνική Έκθεση για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2006-2008. Σχετικά με τα ζητήματα αυτά η Ο.Κ.Ε. επιφυλάσσεται να διατυπώσει και αναλυτικότερες προτάσεις με Γνώμη Πρωτοβουλίας της για την Υγεία, την οποία έχει ήδη αποφασίσει ότι θα εκπονήσει.

Σε κάθε περίπτωση, εγγύηση της **πρόσβασης** όλων σε επαρκή υγειονομική και μακροχρόνια περίθαλψη δεν μπορεί παρά να σημαίνει ότι οι πρωτοβάθμιες, δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες υπηρεσίες υγείας είναι συνεχώς διαθέσιμες και εύκολα προσβάσιμες. Η πρόσβαση στη συγκεκριμένη περίπτωση έχει διττή έννοια: αφενός, αφορά στην **επάρκεια σε υποδομές, προσωπικό και εξοπλισμό, ώστε να καλυφθούν προοδευτικά οι ανάγκες του πληθυσμού σε όλο το γεωγραφικό εύρος της χώρας**, αφετέρου, **στην ευχέρεια πρόσβασης όλου του πληθυσμού στις υπηρεσίες υγείας ανεξάρτητα από την οικονομική του κατάσταση.**

Σε σχέση με την ανάπτυξη ενός δικτύου υποδομών για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας, η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει τη σημασία καθορισμού προτεραιοτήτων, εκ μέρους της Πολιτείας, ανάλογων με τις υφιστάμενες ελλείψεις, ανά περιφέρεια. Η έλλειψη στοιχείων εμποδίζει τη διατύπωση περισσότερο συγκεκριμένων προτάσεων: η Εθνική Έκθεση 2006-2008 αναφέρεται σε έργα υποδομών που είναι σε εξέλιξη, όχι όμως και στη γεωγραφική περιοχή, στην οποία υλοποιούνται, ούτε στα κριτήρια επιλογής της.

Παράλληλα, υπάρχει **ανάγκη για προώθηση της ποιότητας** στην υγειονομική και τη μακροχρόνια περίθαλψη, κυρίως με την ανάπτυξη ποιοτικών προτύπων. Η χώρα μας θα πρέπει να αποκτήσει τη δυνατότητα και ικανότητα παροχής υπηρεσιών που πληρούν

αποδεκτές επαγγελματικές προδιαγραφές και γίνονται αποδεκτές από τους χρήστες. Στην προηγούμενη Έκθεση υπήρξε αναφορά σχετικά με την κατάθεση και την ψήφιση ενός νομοσχεδίου για την ποιότητα και ασφάλεια των υπηρεσιών, το οποίο θα προέβλεπε τη δημιουργία δομών για την εφαρμογή προτύπων ποιότητας στον τομέα της υγείας. Έως σήμερα δεν έχει κατατεθεί, εξ όσων γνωρίζουμε, ένα τέτοιο νομοσχέδιο στη Βουλή.

Η **εξασφάλιση της βιωσιμότητας** του συστήματος υγείας, στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων για την αναβάθμισή του, αποτελεί ένα ζήτημα με ιδιαίτερη βαρύτητα. Το σύστημα χρηματοδότησης παραμένει αναποτελεσματικό παρά τα μεγάλα περιθώρια εξοικονόμησης πόρων στα οποία έκανε αναφορά η Εθνική Έκθεση 2006-2008, γεγονός ενδεικτικό της έλλειψης προόδου στα πεδία της οργανωτικής διάρθρωσης των συστημάτων, της ορθολογικής χρήσης των πόρων, της εξεύρεσης νέων πόρων και του ανθρωπίνου δυναμικού.

2. Ειδικότερες παρατηρήσεις

2.1. Εγγύηση της πρόσβασης όλων σε επαρκή υγειονομική και μακροχρόνια περίθαλψη

Η εγγύηση της πρόσβασης αφορά τόσο τη φυσική πρόσβαση όλων, όσο και την κοινωνική και οικονομική.

2.1.1. Φυσική πρόσβαση

Στην Εθνική Έκθεση 2006-2008 δόθηκε βαρύτητα στη φυσική πρόσβαση και στην επέκταση των υποδομών για τη βελτίωσή της. Ο κύριος στόχος, ωστόσο, μίας εθνικής στρατηγικής για την υγεία είναι η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (ΠΦΥ).

Ο βαθμός προόδου στην ανάπτυξη του συστήματος ΠΦΥ και στη δημιουργία Αστικών Κέντρων Υγείας είναι πολύ περιορισμένος. Παρά την προσπάθεια αποκέντρωσης, οι δομές που αναπτύχθηκαν στην περιφέρεια δεν είναι κατάλληλα εξοπλισμένες, ώστε να λειτουργεί το σύνολο των τμημάτων τους, με αποτέλεσμα να παραμένουν οι τεράστιες λίστες αναμονής από τη ροή ασθενών σε κεντρικά νοσοκομεία στα Αστικά Κέντρα (κυρίως στην Αθήνα & τη Θεσσαλονίκη). Επιπλέον, τα Αστικά Κέντρα Υγείας είναι ελάχιστα και τα κεντρικά Νοσοκομεία εξακολουθούν να λειτουργούν ως βασικές μονάδες ΠΦΥ και να επιβαρύνονται με εξετάσεις ρουτίνας. Η έλλειψη ενός επιτελικού σχεδίου ανάπτυξης των δομών στον τομέα της υγείας είναι εμφανής και όταν δημιουργούνται νέες δομές, που δεν έχουν προσωπικό ή/και εξοπλισμό, με συνέπεια να μην μπορούν να λειτουργήσουν παρά το ότι έχουν συσταθεί.

Για την πλειοψηφία των ομάδων πληθυσμού με ειδικές, χρόνιες παθήσεις ή ασθένειες που χρειάζονται εξειδικευμένη παροχή υπηρεσιών, οι κατάλληλα εξοπλισμένες μονάδες είναι ελάχιστες, πολύ περισσότερο δε οι μονάδες που αφορούν το στάδιο αποκατάστασης και αντιμετώπισης πόνου (π.χ. για τους καρκινοπαθείς). Η ελλειμματική ανάπτυξη δημόσιων δομών αποκατάστασης, αναπληρώνεται σε ένα βαθμό από ιδιωτικά κέντρα που όμως απαιτούν ανάλογη οικονομική δυνατότητα και από εθελοντικές οργανώσεις και ΜΚΟ που αντιμετωπίζουν συχνά προβλήματα λειτουργίας εξαιτίας υπο-χρηματοδότησης η, ενίοτε, και μηδενικής χρηματοδότησης.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στο πρόγραμμα παροχής υπηρεσιών υγείας «**Βοήθεια στο σπίτι**» που αφορούσε τη δημιουργία 1200 δομών, οι οποίες και συστάθηκαν εξυπηρετώντας 100.000 ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία. Δεδομένου ότι το πρόγραμμα αυτό έχει έως σήμε-

ρα βασιστεί σε κοινοτικούς πόρους, θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα να συνεχιστεί και να επεκταθεί, ώστε να καλύπτει μεγαλύτερο αριθμό προσώπων.

2.1.2. Κοινωνική πρόσβαση

Ιδιαίτερες δυσκολίες στην πρόσβαση αντιμετωπίζουν οι μετανάστες. Οι δυσκολίες αυτές οφείλονται σε μεγάλο βαθμό και στην έλλειψη πληροφόρησης των μεταναστών για τα δικαιώματά τους στις υπηρεσίες υγείας. Δεν υφίσταται λ.χ. κάποιο ξενόγλωσσο έντυπο υλικό στις μονάδες παροχής υγείας για την ενημέρωση των αλλοδαπών, ούτε κάποια ειδική μέριμνα για τη διευκόλυνση της προφορικής επικοινωνίας με το υγειονομικό προσωπικό. Κατά τα λοιπά, η Ο.Κ.Ε. επαναλαμβάνει τη θέση που είχε εκφράσει και στη Γνώμη της 158, θεωρώντας ότι εξακολουθεί να είναι επίκαιρη: «Τέλος σημειώνεται, ότι οι μετανάστες που δεν είναι κάτοχοι των νόμιμων εγγράφων απολαμβάνουν μεν νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης όταν είναι ανήλικοι και στις περιπτώσεις των εκτάκτων περιστατικών, πλην όμως δεν έχουν πλήρη κάλυψη από την ασθένεια (π.χ. χρόνιες παθήσεις) όπως οι νόμιμοι μετανάστες. Γίνεται έτσι αντιληπτό ότι η διατήρηση της μεγάλης πλειοψηφίας των μεταναστών σε ανεπίσημο καθεστώς έχει άμεση επίπτωση α) στην άσκηση του θεμελιώδους δικαιώματός τους στην υγειονομική περίθαλψη β) στην κατάσταση της ατομικής τους υγείας και κατ' επέκταση γ) στη δημόσια υγεία».

Στο πεδίο της κοινωνικής διάστασης της πρόσβασης και της εξάλειψης των διακρίσεων, θα πρέπει να γίνουν ακόμα πολλά όχι μόνον για τη συγκεκριμένη «ευάλωτη ομάδα» των μεταναστών, αλλά και για την αποφυγή των κινδύνων διάκρισης εις βάρος άλλων ευπαθών ομάδων.

2.1.3. Οικονομική Πρόσβαση

Οι ανισότητες στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας σχετίζονται πολύ περισσότερο σε οικονομικά κριτήρια. Η ίδια η Εθνική Έκθεση 2006-2008 επισημαίνει ότι η υψηλή ιδιωτική δαπάνη για υπηρεσίες που παρατηρείται στη χώρα μας αποτελεί ένδειξη ανισότητας στην πρόσβαση και στην κατανάλωση υπηρεσιών υγείας (47% της συνολικής δαπάνης υγείας) και κατ' επέκταση μη εκπλήρωσης των αρχικών στόχων του ΕΣΥ. Πρόκειται, όπως επισήμανε η Εθνική Έκθεση 2006-2008, για ποσοστό που προσεγγίζει μεγέθη ιδιωτικών συστημάτων υγείας όπως των ΗΠΑ.

Σε θεσμικό επίπεδο αναγνωρίζεται το δικαίωμα υγειονομικής περίθαλψης (ιατρική, νοσηλευτική, φαρμακευτική) σε ανασφάλιστους με χαμηλό εισόδημα (έλληνες, ομογενείς) και χωρίς εισοδηματικό κριτήριο για μια σειρά δικαιούχων (λογοτεχνών, μουσικών, τραγουδιστών, επαγγελματιών εικαστικών τεχνών, πρώην βουλευτών, ναρκομανών, ορφανών παιδιών, μοναχών, κρατουμένων κ.ά.).

Η νομοθετική, ωστόσο, πρόβλεψη του δικαιώματος αυτού δεν έχει συνεπαχθεί και την υλοποίησή του στην πράξη. Ιδίως η ποιότητα στην παροχή υπηρεσιών υγείας εξακολουθεί να συνδέεται με την οικονομική δυνατότητα. **Η ιδιωτική δαπάνη στον τομέα υγείας από 47% αυξήθηκε τα τελευταία δύο χρόνια αγγίζοντας το 57%²¹, γεγονός που καταδεικνύει το εύρος των ανισοτήτων που υπάρχουν στο πεδίο αυτό.**

Η οξύτητα του προβλήματος επιτάσσει τον άμεσο σχεδιασμό και την εφαρμογή μίας πραγματικής Εθνικής Στρατηγικής για την Υγεία και τη Μακροχρόνια Φροντίδα, που δεν θα εξαντλείται βεβαίως στη σύνταξη της εκά-

στοτε προβλεπόμενης στο πλαίσιο της ΑΜΣ Εθνικής Εκθέσεως Στρατηγικής.

Στο πλαίσιο μίας τέτοιας στρατηγικής, ιδιαίτερης προσοχής θα πρέπει να τύχει ο προσδιορισμός των νοσηλίων, ο οποίος απέχει σημαντικά από τον πραγματικό προσδιορισμό, προκαλώντας προβλήματα χρηματοδοτικά και προβλήματα πρόσβασης. Τα νοσοκομεία αναγκάζονται είτε να αναζητούν συμπληρωματικούς προϋπολογισμούς για να καλύψουν τα χρηματικά κενά των ονομαστικών νοσηλίων, είτε να κάνουν περικοπές σε αναγκαίο εξοπλισμό, ανθρώπινο δυναμικό ή παρεχόμενων υπηρεσιών.

2.2. Η προώθηση της ποιότητας στην υγειονομική και τη μακροχρόνια περίθαλψη - ανάπτυξη ποιοτικών προτύπων

Ο Ν.2889/2001 αναφερόταν στη δημιουργία τμημάτων ποιοτικού ελέγχου στα Νοσοκομεία, στις ΔΥ.ΠΕ. και στις υπηρεσίες υγείας γενικότερα. Στο πεδίο της ποιότητας υπάρχουν σημαντικές υστερήσεις²², ενώ, όπως προαναφέρθηκε, το εξαγγελθέν σχέδιο νόμου για την ποιότητα και ασφάλεια των υπηρεσιών δεν έχει ακόμα κατατεθεί στη Βουλή.

Η εφαρμογή ποιοτικών προτύπων αποσκοπεί στην ύπαρξη **μετρήσιμων δεικτών της ποιότητας** στην παροχή υπηρεσιών υγείας, διασφαλίζεται μέσω **διαδικασιών πιστοποίησης** και μπορεί, σε ένα βαθμό, να

κατευθύνει ορθολογικότερα την **κατανομή των πόρων**.

2.3. Η εξασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος Υγείας στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων για την αναβάθμισή του

Κύριοι άξονες για τη βιωσιμότητα του Συστήματος Υγείας είναι (α) η βελτίωση της οργανωτικής διάρθρωσης των συστημάτων, (β) η ορθολογική χρήση των πόρων και του ανθρώπινου δυναμικού και (γ) η παροχή κινήτρων για την εξορθολογικοποίηση των συμπεριφορών παρόχων και χρηστών.

Η Εθνική Έκθεση 2006-2008 ανέφερε ότι το δημόσιο σύστημα υγείας (Ε.Σ.Υ.& Δημόσιες Υπηρεσίες Υγείας εκτός Ε.Σ.Υ.) θα εκσυγχρονιζόταν μέσω της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και των συμπράξεων ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, ενώ θα προχωρούσε και σε θεσμικό εξορθολογισμό με την κατάθεση νομοσχεδίου για τις προμήθειες του Εθνικού Συστήματος Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Ακόμα και εάν κάποια από τα μέτρα αυτά έχουν ξεκινήσει, είναι γεγονός ότι δεν έχουν ακόμα αντιμετωπιστεί τα προβλήματα του συγκεντρωτισμού, της έλλειψης μηχανοργάνωσης και των ελλείψεων σε προσωπικό και σε εξοπλισμό.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Χρήστος Πολυζωγόπουλος

²² Στην Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία που παρουσιάστηκαν σε σεμινάριο του Υπουργείου Υγείας στο πλαίσιο του Ε.Π. «Υγεία – Πρόνοια 2000-2006» με τίτλο «Ειδικά θέματα Δημόσιας Υγείας στην Ελλάδα – Σύγχρονες Προσεγγίσεις και Μέθοδοι για την Προαγωγή της Δημόσιας Υγείας», έγιναν ορισμένα βήματα πιστοποίησης παρεχόμενων υπηρεσιών στα ακόλουθα Νοσοκομεία: Ευαγγελισμός (πρόγραμμα αξιολόγησης στις εργαστηριακές εξετάσεις), ΑΧΕΠΑ (ομάδα ποιότητας στο αναισθησιολογικό τμήμα), Ερρίκος Ντυνάν (σε ορισμένα τμήματα), Νοσοκομείο Κυπαρισσίας (Μονάδα Τεχνητού Νεφρού), ΠΓ Ιωαννίνων (πιστοποίηση 4 τμημάτων κατά ISO).

Στην Ολομέλεια της 21ης Ιουλίου 2008 παρέστησαν τα κάτωθι Μέλη
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Πολυζωγόπουλος Χρήστος

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

Παπατωνίου Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Στεφάνου Ιωάννης
Εκπρόσωπος ΣΕΒ

Α΄ ΟΜΑΔΑ

Δεληγιάννης Φωκίων
Εκπρόσωπος ΣΕΒ

Αντζινάς Νικόλαος
Εκπρόσωπος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Λέντζος Δημήτριος
Β΄ Αντιπρόεδρος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Ντουτούμης Γεώργιος
Εκπρόσωπος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Ασημακόπουλου Δημητρίου
Προέδρου Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Σκορίνης Νικόλαος
Γενικός Γραμματέας Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Ψαρουδάκης Εμμανουήλ
Μέλος Δ.Σ. Ε.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Αρμενάκη Δημητρίου
Προέδρου Δ.Σ. Ε.Σ.Ε.Ε.

Κεφάλας Χαράλαμπος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Χαντζαρίδης Κωνσταντίνος
Γενικός Γραμματέας Ε.Σ.Ε.Ε.

Τσατήρης Γεώργιος
Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

Αλέτης Μιχάλης
Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Σ.Α.Τ.Ε.

Β΄ ΟΜΑΔΑ

Βουλγαράκης Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Κολεβέντης Φώτης
Γ.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Πουπάκη Κώστα
Γ.Σ.Ε.Ε.

Αρβανιτοζήσης Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Κουτσιμπογιώργου Γεωργίου
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λαναρά Ζωή
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λιονάκης Μανούσος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Πεπόνης Εμμανουήλ
Γ.Σ.Ε.Ε.

Πολίτης Δημήτρης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Ταυρής Φίλιππος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Τούσης Αθανάσιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Ηλιόπουλος Ηλίας
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Ξενάκης Βασίλειος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Γ΄ ΟΜΑΔΑ

Καφύρας Χαράλαμπος
Μέλος Γ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.
σε αναπλήρωση του
Καραμίχα Τζανέτου
Προέδρου Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Γωνιωτάκης Γεώργιος
Πρόεδρος Δ.Σ. ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.

Γκίνης Σοφοκλής
Γενικός Γραμματέας ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.
σε αναπλήρωση του
Κουκουλάκη Ζαχαρία
Μέλους Δ.Σ. ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.

Σωτηρακόπουλος Βασίλειος
Μέλος Δ.Σ. Π.Ι.Σ.

Οικονομίδης Δημήτριος
Εκπρόσωπος Ο.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Γιαννόπουλου Παρασκευά
Αντιπρόεδρου Ο.Ε.Ε.

Τσεμπερλίδης Νικόλαος
Πρόεδρος Δ.Σ. ΚΕ.Π.ΚΑ.

Γαζή Γιώτα
Μέλος Δ.Σ. Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Γιαννακόπουλος Βασίλειος
Εκπρόσωπος Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Σωτηρίου Ιωάννης
Εκπρόσωπος Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Παπανίκος Γρηγόριος

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Για κάθε πληροφορία σχετικά με το έργο και τη λειτουργία της Ο.Κ.Ε. είναι στη διάθεσή σας το Τμήμα Δημοσίων & Διεθνών Σχέσεων της Επιτροπής, υπό τη διεύθυνση της Δρος Μάρθας Θεοδώρου.

Τηλ.: 210 9249510-2, Fax: 210 9249514, e-mail: ipr@oke-esc.eu

